

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 1. VII. 1950

ŠTEV. 47 (320)

Krvavi ples na Daljnem vzhodu

Vojna v Koreji

Na Daljnem vzhodu, v Vzhodni Aziji, je polotok Koreja, ki se širi v Japonsko in Rumeno morje in na celinsko ozemlje južno od Jale. Koreja obsega približno 220.000 kvadratnih km in jo naseljuje okoli 30 milijonov prebivalcev. Na severu in severovzhodu je srednje gorata, na zapadu in jugu pa hribovita z malimi nižinskimi izjemami. Na vzhodu je mnogo padavin, a zapad je suh. Sever in vzhod pokrivajo gozdovi. Na severu in zapadu gojijo riž, ječmen, bombaž in tobak. Pomembna je tudi reja živine, svinj in svilo-prejke. Na obalah gojijo znaten riž-bolov. Rudarstvo daje premog, železo in zlato. Razvita je domača industrija, težka industrija še le nastaja, posebno tekstilna in sladkorna. Kulturno in versko so Korejci pod vplivom Kitajske. Jezik Korejcev spada izvoru japonske in tungijske jezikovne skupine, ima veliko kitajskih izposojenk, toda se razvija v samostojen jezik.

Iz zgodovine bi omenili kratko, da je leta 1905 Kitajska odstopila Korejo pod Japonsko pokroviteljstvo, leta 1910 pa je Japonska Korejo priključila sebi. Leta 1945, po porazu Japonske, se je Koreja razdelila na dve enaki dele. Korejo so zasedle vojaške sile Sovjetske zveze in Zedinjenih držav Amerike in sicer severozapadni del Sovjetska zveza, južno-vzhodni del pa Amerika. Obe zasedbeni sili se zaradi volitev nista mogli sporazumeti in so izvedli volitve vsak v svojem področju na svoj način. V sovjetskem območju je ljudsko-demokratska republika Koreja, a v amerškem neodvisna Južna Koreja, ki imata vsaka svoj parlament s svojimi vladami. Sporazum za enotno vladu v Koreji se med Sovjetsko zvezo in Ameriko ni dosegel. Pač sta leta 1948 obe velesili umaknili svoje čete iz Koreje, pustili pa sta obe svoje inštruktorje in agente, ki so vsak po svoje ustvarjali položaj in razpoloženje in netili medsebojno sovraštvo, ki se je razvilo v napeto hladno vojno.

Iz hladne vojne v Koreji je od ponedeljka nastala nenadoma krvava vojna. Oči vsega sveta so te dni uprte v Korejo in nihče ne ve, kakšne posledice se bodo iz tega zapletljivega razvile. Obe velesili, Sov-

jetska zveza in Amerika se ostro napadata in zvrčata krivdo ena na drugo.

V Severni Koreji so se po navodilih Sovjetske zveze pridno oboroževali, podžgani po uspehih kitajskih komunistov. Amerika pa smatra Korejo za zelo važno strateško pozicijo, ki po izgubi Kitajske predstavlja še posebno važno oporišče na Daljnem vzhodu.

V svetovnem tisku si poročila o konfliktu nasprotujejo. Doumeva se, da je ta krvava igra poskus in tipa-

nje, kako bo svet na te akcije reagiral. Naravnost ironija je, da je vojna nastala v času, ko je po celem svetu v teku kominformistična mirovna ofenziva s pobiranjem podpisov proti vojni in ko zapadne sile ob vsaki priložnosti naglašajo in upravičujejo svoje oboroževanje v zaskrbljenosti za ohranitev miru. Toda na eni strani marširajo čete, na drugi strani pa pošiljajo transporte z vojsko, orožjem in vojnim materialom na bojišče.

Položaj je brez dvoma resen in zamotan. Varnostni svet se je takoj 25. junija sestal k izredni seji, ki je sprejel ameriški predlog, naj se Severna Koreja pozove, da ustavi na-

padalno delovanje in umakne svoje čete. Ker je položaj nejasen, se je jugoslovanska delegacija glasovala o ameriški resoluciji vzdržala, razun pri prvem paragrafu, ki se glasi: „Varnostni svet poziva, da se sovražnosti takoj ustavijo.“ Jugoslovanska delegacija je predlagala svojo resolucijo: „Varnostni svet vzame z veliko zaskrbljenostjo začetek sovražnosti v Koreji na znanje. V želji, da bi se zbrale vse potrebne informacije, ki mu bodo omogočile ta primer po svoji naravi presoditi, zahteva, da se sovražnosti takoj ustavijo in čete umaknejo. Severnokorejsko vlado poziva, da predloži svoje stališče varnostnemu svetu“. Resolucija je bila odklonjena.

V tem resnem konfliktu bo za Varnostni svet velika preskušnja, koliko bo ta institucija uspela.

Pesem tržaških bratov je privabila in navdušila vse naše ljudstvo

Po zgodovinskem in veličastnem gostovanju SNG iz Ljubljane v celovškem mestnem gledališču in uspešnem „Dnevu slovenske kulture“ v Trstu smo zamejski Slovenci zadnjo soboto in nedeljo na KONCERTIH SLOVENSKE PESMI v Šmihelu pri Pliberku in št. Jakobu v Rožu ponovno manifestirali enotnost slovenske kulture in nerazdružljivost slovenskega naroda. Na povabilo SPZ so nas prvič v zgodovini obiskali naši tržaški bratje in sestre, ki se prav tako kakor mi še vedno borijo za najosnovnejše demokratske in človečanske pravice. Prišli so pevci mešanega zbora „Marj Matjašič“ iz Trsta — Barkovlje, šestdeset po številu, ki so nam na omenjenih dveh koncertih predvajali našo lepo slovensko pesem — borbeno, umetno in narodno. Ta obisk naših tržaških bratov je bil za vsakega izmed nas, za vsakega koroškega Slovenca, veliko in nepozabno doživetje in ponovno je jasno pokazal, da so deljiva sicer ozemlja, toda ljudstvo nikakor ni deljivo!

V soboto ob 11. uri so naši gostje prispeli na mejo, kjer so jih na Vratih sprejeli zastopniki SPZ. Od tam je šla pot skozi Podklošter, mimo Brnce, skozi Beljak, Vernberk, mimo Vrbskega jezera v Celovec. Po kosilu smo drage goste spremljali na Gospodstvo polje, kjer so si ogledali Vojvodski prestol in kraje, kjer so pred stoletji naši predniki

svobodno volili in ustoličevali svoje kneze, kraje, kjer sta še pred nekaj desetletji v miru živela slovenski kmet in delavec, ki pa so postali žrtev nasilne in načrtne germanizacije.

Tu so se nam ponovno predložile vse v nebo vpijoče krivice, ki smo jim izpostavljeni že več kot stoletje, predložila se nam je bridka resnica, kako je tujec grabil in grabi po naši zemlji, da bi si jo v celoti prilal-

stil, jo popolnoma potujčil, slovenski rod pa iztrebil. Toda prav te svetlinje nas kličejo in opominjajo, da čuvamo našo sveto in s krvjo najzvestejših slovenskih sinov in hčera posvečeno zemljo, ki jo še vedno ogrožajo črni gavrani in grabijo po njej. Čuvali jo bomo, pa naj pride, kar že hoče!

Od tu smo se z našimi brati odpeljali nazaj v Celovec, od tam pa v Šmihel, kjer je bil zvečer koncert.

Večerni koncert v Šmihelu nad Pliberkom

Lep, prijeten topel poletni večer pretekle sobote, dne 24. junija, bo ostal stotinam Slovencev iz Šmihela, bližnje in daljne okolice in trajnem nepozabnem spominu. Ko je legal mrak tihi sobotni večer na zemljo, so napolnile množice našega kmečkega ljudstva obširno Šercerjevo dvorišče v nesrpnem pričakovanju nečesa izrednega, velikega in lepega. Kajti bil je praznik naše pesmi, izraz prekipelavega, globokega in lepega duševnega bogastva, ki so ga Slovenci od Drave do Jadrana napočili v teku stoletij, kljub neprestanim nasilnim tujim poskusom, da bi naše bistvo popačili in izmaličili. Naša pesem, odsev globoke ljubezni globoko čuteče slovenske duše odmev našega morja, gora in dolin, a tudi pesem upravičene boli naše teptane zemlje in upora v pravičnem gnevu ter borbenega navdušenja, je donela v tiho junijsko noč in vsi poslušalci so bili prevzeti, kakor v svetišču. Po veliki večini naše kmečko delovno prebivalstvo takega užitka še ni doživelo, kajti ni običaj, da bi se po trudapolnem tednu v soboto zvečer, namesto da bi se podali k zaslužnemu počitku, napotili na daljno pot, na pevski koncert. Tokrat pa se je zbralo v Šmihelu okoli 1000 ljudi.

Prvič v zgodovini smo ta večer doživeli obisk dragih nam bratov in sester iz Svobodnega tržaškega

ozemlja, tudi zamejskih Slovencev, ki enako, kakor mi, živijo usodo neosvobojenega naroda.

Prišli so pevci mešanega zbora Prosvetnega društva iz Barkovelj v Trstu pod vodstvom dirigenta Milana Pertota, da se pobližje spoznamo, izmenjamo misli in utrjujemo kulturno enotnost vsega slovenskega naroda, bodisi za mejami ali v svobodni domovini med Dravo, Jadrantom in Muro. Ti kulturni medsebojni stiki pomenijo, da bomo živeli in se razvijali, kljub vsemu pritisku, če bomo poleg svojega kulturnega delovanja tesno povezani s svobodno domovino, kjer se slovenska kultura neovirano razvija in raste, ter bomo iz nje črpali življenjske sokove.

Pri Šercerju jih je pričakovala skupina naših prosvetašev in domačin France Kropivnik jim je izpregovoril prisrčen pozdrav in dobrodoščilo. Dekleta pa so jim podarila šopke, naše rdeče slovenske nageljčke. Kropivniku se je za sprejem v imenu gostov zahvalil podpredsednik Prosvetnega društva v Barkovljah tov. Tone Nardin.

Po večerji pri Šercerju je nastopil težko pričakovani trenutek, ko so pevci nastopili na odru. Z navdušenim aplavzom in vzklikanjem jih je pozdravilo zbrano ljudstvo.

(Nadaljevanje na drugi strani)

Bolgarske provokacije

Tanjug obdolžuje Bolgarijo, da zbira na jugoslovanski meji velike vojaške enote v popolni vojni opre-mi. Dalje pravi, da izvaja bolgarska vlada obmejne provokacije in oborožene napade na jugoslovanske graničarje z namenom, da bi v Bolgariji ustvarjali vojno razpoloženje ter da bi bolgarsko ljudstvo držali v stanju napetosti in vojnega strahu. Dnevno se pomikajo motorne čete skozi Sofijo v zapadno smer.

Tako se je 20. junija peljalo 350 vojaških vozil z vojaštvom v popolni vojni opre-mi skozi Sofijo proti zapadu ob spremstvu motoriziranih kolesarjev. Tanjug poroča tudi, da v Bolgariji vpoklicujejo rezerviste, in ugotavlja, da izvajajo to vojno hujskaško kampanjo proti Jugoslaviji v času, ko bolgarska komunistična partija poziva ljudstvo k aktivni borbi za mir.

Pesem tržaških bratov ...

(Nadaljevanje s prve strani)

Nato jih je predsednik Slovenske prosvetne zveze, dr. Franci Zwitter v imenu vseh iskreno pozdravil in želel, da bi se počutili med nami kot doma. Na mah je bila ustvarjena nevidna povezava med vsemi, čutili smo, da smo svoji med svojimi ena duša in eno telo. Dr. Zwitter je izjavil, da nas skupno trpljenje in skupni napor družijo v eno celoto, da je izraz enotnosti vsega slovenskega naroda kulturna enotnost vseh Slovencev, tudi zamejskih, povezanih s kulturnim središčem v svobodni domovini. V kulturnem življenju in enotnosti nas ne morejo ločiti nobene umetne in nasilne meje. Prav posebno se izraža kulturna enotnost v slovenski pesmi, ki je kažipot našega življenja in naše borbe, ker narod se ni boril samo z orožjem, temveč tudi s pesmijo. Viharen aplavz je bil odmev na njegova izvajanja.

Nato je v imenu Tržačanov spregovoril urednik „Ljudskega tednika“ v Trstu, tov. Jože Koren in izrazil svoje zadovoljstvo nad sprejemom na koroški slovenski zemlji, med koroškimi Slovenci, ki se enako borijo, da bi zaustavili val tujega prodiranja. Nadaljeval je, da so se zmotili oni, ki so nam ukazovali, kaj naj delamo, ker herojska zgodovina slovenskega naroda je dejstvo, da naš narod nikdar ne bo popustil od borbe za svoje življenje.

Z neprisiljeno eleganco dovršene-ga zborovodje je dirigent Milan Perlot predstavil svoj mešani zbor s prvo pesmijo iz bogatega sporeda, s pesmijo „Le vkup uboga gmajna“. Pesem govori o uporih tlačanov proti svojim graščinskim tlačiteljem. Že po prvih zvokih je nastala med množico tišina, ko so vsi prisluhnili dobro podanemu petju, ter je nagradilo pevce po končani pesmi spontano enodušno živahno odobravanje vseh poslušalcev. Odlična zgradba zbora, ritem in dinamika in posrečena interpretacija je od prve do zadnje pesmi z neodoljivo silo potegnila za seboj vse navzoče. Razpored pesmi je bil razdeljen v tri dele in sicer v borbeno, ki opeva nekdanjo in sedanjno našo borbo, v drugem v umetno pesem slovenskih skladateljev in tretji del narodno pesem, ki je zrasla iz ljudstva. Pesmi, ki opevajo borbo našega naroda, so kakor „Seljačka“, „V nove zarje“, „Naša voj-ska“, „Na morje in vihar“ in „krik po svobodi“, ki je izvor sreče in človeka vrednega življenja, „Pjesma slobodi“ so izzvale vihar navdušenja. Drugi del, umetna pesem, je govorila o naših gorah, polju in gozdu, in nazadnje narodna „Pojdam v Rute“, „Socej moj“, „Vigred“.

Vladna kriza v Franciji

Čeprav so se politiki in parlamentarci trudili, da bi preprečili grozečo vladno krizo v francoskem kabinetu, je predlog ministrskega predsednika doživel nezaupnico s 352 proti 230 glasovom. Ta nepričakovani poraz francoske vlade je posledica socialističnega sunka, ki so predlagali zvišanje uradniških plač. Ministrski predsednik Bidault je izjavil, da bi morala vlada v tem primeru najeti kredite, za kar pa ni upravičena, toda socialistični predlog je prodril in sicer s 350 glasovi proti 204 glasu. Padec vlade je lahko v tem trenutku usoden, ker bo imel neugodne posledice na potek pogajanj o Schumanovem načrtu. Splošno so v Parizu mnenja, da je bil Bidault vsled socialistične zaro-te zaradi Schumanovega načrta strmoglavljen. Francoski socialisti obsojajo, da Anglija ni pri načrtu udeležena in so prejeli od laburistične stranke nalogo, da strmoglavijo vlado.

„Skrjanček“, „Nocoj se mi je sanjalo“ in kot zadnja „Soči“, ki so jo morali na navdušeno ploskanje ponoviti.

Dragi gostje, tržaški pevci, so izpeli bogat in obširen spored, navdušenje ljudstva ob vsej tej lepoti naše pesmi je bilo velikansko, ter si je želelo še več in več.

Naša pesem ni prežeta z mržnjo do sosednjega naroda, ne pozna šovinizma, ni zaprta sama vase ter je s svoje strani prispevala k bogatitvi drugih kultur.

Iz Šmihela so se naši tržaški gostje v nedeljo jutraj odpeljali nazaj proti Velikovu, kjer so mimo-grede obiskali partizanski spomenik, proti kateremu ravno v zadnjem času gre spet nova nesramna gonja. Naše padle junake je tovariš Jože Koren počastil s kratkim nagovorom, v katerem je spomnil na bor-

Tudi v Št. Jakobu v Rožu se je zbralo več sto ljudi

V Št. Jakobu se je na dvorišču za Narodnim domom zbralo ogromno ljudi, ki so prišli iz vse okolice — z Brnce, Loč, Ledenic, z Gur in iz vsega Roža. Dobrih 600 do 700 navdušenih koroških Slovencev je pozorno spremljalo program in aplavdiralo pojočim gostom.

Tudi tu sta spregovorila v imenu SPZ tov. dr. Franci Zwitter, v imenu gostov pa tov. Jože Koren. Oba sta v svojih nagovorih, izražala misli vseh navzočih, oba sta govorila vsem iz srca, ko sta poudarjala enotnost slovenskega ljudstva v borbi za pravico in svobodno izživiljanje. Vsakdo je čutil, kako smo vsi Slovenci, tržaški, goriški, beneški, koroški ali svobodni bratje, čeprav nas ločijo umetne pregraje, vendarle tesno povezani med seboj. Najtesneje pa nas povezuje baš naša bogata kultura, ki je samo ena in nerazdružljiva, naša slovenska pesem, ki jo poznamo in pojemo vsi!

V Št. Jakobu so gostje izvajali isti program, kakor v Šmihelu: osemnajst pesmi, borbenih, umetnih in narodnih so nam zapeli, da je to petje vsakemu šlo globoko do srca in ga za nekaj časa pustilo pozabiti vsakdanje skrbi. Navdušenje se je stopnjevalo z vsako pesmijo, dokler ob „Soči“, ki je v marsikaterih očeh povzročila solze, ni doseglo svoj višek. Morali so jo ponoviti, kakor tudi v Šmihelu in v Hodišah. Kakor je krasna njena melodija in so jo izborno zapeli dragi naši gostje, tako je pomembno tudi besedilo te pesmi. Tretja kitica pravi:

bo koroških Slovencev in njihov junaški odpor proti nacističnim rabljem. Ob spomeniku so položili tudi lep venec.

Nato je šla pot dalje skozi Celovec, v Hodiše, kjer jih je sprejelo SPD „Zvezda“ in jih povabilo v svoj Narodni dom. Tov. Tevže Kompoš je pozdravil goste in poudaril, da so prišli na slovensko zemljo, med svoje ljudi. V Narodnem domu se je zbralo tudi nekaj domačinov, ki so ponovno poslušali ubrano in krasno pelje naših gostov. Toda kmalu so se morali posloviti od Hodišanov in nadaljevati pot proti Št. Jakobu v Rožu, kjer je bil popoldne koncert. Mimo Hodiškega jezera je šla pot in preko Žoprača, kjer je bil pred sedemdesetimi leti mogočen ljudski tabor, na katerem je govoril o naši borbi naš ljudski poslanec Einspieler in še mnogo drugih preprostih ljudi.

Soča, Soča, kdaj boš rdeča?

Ko poteče naša kri

boš imela barve tri

in naš dom ne bo več ječa!

Nedvomno je stremljenje nas vseh, da „naš dom ne bo več ječa“, da bomo vsi zamejski Slovenci na svoji zemlji res svobodni in si sami rezali svoj kruh. Da pa bo tako, leži na nas samih, je odvisno od naše vztrajnosti in odločnosti v borbi. Oba koncerta, ki so ju dali naši tržaški bratje, sta tudi odločno poudarila: „v borbo vse delovno ljudstvo sveta“, da „naš dom ne bo več je-

10. oktober in vojni invalidi

Bekstanj. Znano je, da je dovolila koroška deželna vlada večjo dotacijo za proslavo velenemškega 10. oktobra. Tako so dodelili tudi občini Bekstanj vsoto 3.000 šil., ki naj bi jih uporabila v veselje vseh šovinističnih pripadnikov Maier-Kaibitschevega gesla „Kärnten frei und ungeteilt“ v „domovini zveste namene“.

Ni potrebno, da ob tej priložnosti ponovno razpravljamo o pomenu 10. oktobra; saj nam je SA-Standartenführer Steinacher že zadosti jasno razložil svojo „zmago v nemški noči“. Vsak zaveden Slovenec, pa tudi vsak pošten Avstrijec bi se moral zavedati dolžnosti, da zastavi vse svoje sile proti oživiljanju šovinizma in proti podžiganju nacionalne mržnje med slovenskim in avstrijskim narodom na Koroškem, ki jo očitno niti vsaka proslava tega huj-skaškega velenemškega 10. oktobra.

Ko je postavil v občinskem svetu v Bekstanju to zahtevo slovenski zastopnik tov. Galob, pd. Mark na Brnci, je zavladala prvi hip presenečena tišina. Predlagal je, da naj uporabijo omenjeno vsoto 3.000 šil. rajši v socialne namene, konkretno za podporo vojnim invalidom, katerim je odmerjena celotna dotacija 1.000 šil., kar znaša, če je razdeljena n. pr. samo na deset podpore potrebnih, na posameznika 100 šil. na leto, odnosno niti 10 šil. mesečno, kar je naravnost smešno.

Prvi, ki si je opomogel iz zagate in pretrgal mučni molk, je bil „socialist“ Schmidt, ki ga vsi člani „Kriegsopferverbanda“ tamkajšne občine poznajo kot gorečega zagovornika teženj in potreb vojnih invalidov. Ta patentirani zastopnik delavstva, ki se je na seji vojnih invalidov girokoustil, da hoče socialistična frakcija vse podvzeti, da bodo prišli vojni invalidi do svojih pravic in dobili potrebno podporo, je bil torej prvi, ki se je opogumil in

čal! „Le vkup, le vkup, uboga gmajna... za svobodo bide se tlačani!“

Ko je bil program izčrpan, ljudstvo kar ni moglo zapustiti svojih prostorov. Še in še so morali peti, občinstvo pa je navdušeno aplavdiralo. Končno pa je le moral vsakdo uvideti, da so pevci utrujeni, saj so zapeli nad 20 pesmi, eno lepšo kakor drugo.

Nato so se naši gostje poslovili od nas. Pred odhodom se jim je predsednik SPZ dr. Franci Zwitter v imenu vseh koroških Slovencev zahvalil, za obisk, ki nam bo ostal vse dni v spominu in jim za spomin izročil novo harmonizacijo našega harmonizatorja Pavleta Kernjaka, ki jo je napisal in posvetil tržaškim bratom ob njihovem prvem obisku. Upamo, da se bomo še večkrat sestali in drug drugega obiskali, ker tako bomo najboljše utrjevali brat-sko vez, ki nas brate po krvi veže. Ustvarili pa bomo trdno enotnost vseh zamejskih Slovencev v borbi za najosnovnejše pravice in tako zagamčili uspehe naše skupne borbe.

Še par pesmi, ki so donele po vsem Št. Jakobu, so bratje in sestre iz Trsta zapeli, nato pa so se odpeljali proti meji, spet domov, kjer jih čaka delo, nadaljna borba.

Mi pa se oprimimo dela tukaj, na domačih tleh, na naši zemlji, širimo misel enotnosti vsega slovenskega naroda in tako ustvarjamo temelje lepši bodočnosti našega teptanega ljudstva. Naj se zaletavajo v nas naši nasprotniki, zatreti nas ne morejo. Še smo tukaj, pa tudi bomo, kar sta pokazala prav koncerta slovenske pesmi v Šmihelu pri Pliherku in Št. Jakobu v Rožu, ko so nas zadnje soboto in nedeljo obiskali naši tržaški bratje in sestre. Zato pa na delo zdaj, vsi, kar nas je sinov in hčera slovenske matere, da „naš dom ne bo več ječa“!

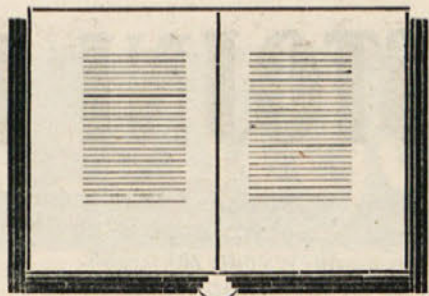
pozval vse navzoče odbornike, naj korporativno glasujejo proti predlogu tov. Galoba. Svoj čudni poziv je utemljeval predvsem s tem, da bi bil ta denar v takem primeru odtegnen „domovini zvestemu prebivalstvu“. — Po mnenju tega „socialista“ naj ne bi bili deležni podpore po vojni poškodovani in dela nesposobni invalidi, ki životarijo v neznosnih socialnih razmerah, temveč „domovini zvesti“ nasledniki heimatbundovske in nacistične miselnosti, polni sovraštva in gonje proti koroškimi Slovincem, ki se pač ne morejo odreči oporoki svojih slavnih učiteljev, od SA-Standartenführer-ja Steinacherja in Maier-Kaibitscha do Hitler-ja in Rainer-ja: „Macht mir das Land deutsch!“

Nepotrebno je vsako nadaljnje razmotrivanje o taki miselnosti „socialističnih“ zastopnikov kova g. Schmidta in vseh ostalih odbornikov Bekstanjske občine, ki so zares korporativno potrdili izvajanje svojega, za blagor „domovini zvestih“ tako zaskrbljenega govornika in glasovali proti uporabi omenjene vsote za socialne namene, kakor je to predlagal tov. Galob.

Kako bodo sprejeli tako zadržane občinskega sveta, ki naj bi zastopal po zdravi pameti in socialnih načelih pred propagandističnimi težnjami šovinističnih hujšakačev socialne potrebe ne po svoji krivdi poškodovanih ljudi, vojni invalidi, bo imel morda g. Schmidt še kdaj priložnost zvedeti. Vsekakor pa lahko sami razsodimo, kdo zastopa težnje ljudstva in socialne potrebe delovnih ljudi. Nič ne de, če je stal v primeru tov. Galob le osamljen, izvršil je dolžnost napram volilcem, zastopal je pravice delovnih ljudi, ki ne žele hujšakaških prireditev za zastrupljanje odnosov med slovenskim in avstrijskim prebivalstvom na račun svojih lastnih žuljev.

JEZA F.

KNJIGA

Na videz je bil prav tak, kakor vsi ostali Italijani v našem „laborišču smrti“, majhen, črn in sama kost in koža. Pravili pa so, da je prej predaval na nekem severnoitalijanskem vseučilišču literarno zgodovino. Nemci so ga aretirali in pripeljali k nam v laborišče, ker je opozarjal svoje študente tudi na taka mesta v italijanskih klasikih, ki so jih drugi profesorji takrat rajši preskočili, ali pa jih modro pripisali na račun ideoloških zablod preteklih dob. V laborišču se ga je prijel vzdevek „professore“, in kmalu ga ni nihče drugače klical, niti nemški kapi in esesovci. Najbrž zato, ker so vsi čutili, v kakem smešnem nasprotju je ta naziv z dobrim človeškom v ostudni, razcapani belomodri črtasti uniformi, ki je v svojih mnogo prevelikih pošvedranih čevljih, iz katerih so mu spredaj gledali palci, zadaj pa cunje. Nerodno je lovil ravnotežje po laboriščnem blatu. Morda so vsi tudi nekako podzvestno občutili, da se je to ime vkljub smešni pojavi vendarle prileglo velikim rjavim očem, ki so še vedno inteligentno žarele in dajale shujšanemu, preplašenemu bitju človeški izraz. Pri delu v rovih je bil neroden, pa tudi fizično preslab, zaradi česar ga je nemški kapo mnogokrat pretepel. Zdelo se je, da prav njega najbolj črti nekako nagonsko. Nikoli ga nisem videl brez oteklin in črnih podplutb v obrazu. Toda v nasprotju z drugimi Italijani nikoli ni vpil, kadar ga je kapo obdeloval s pestmi ali s koncem guma stega kabla. Molče si je brisal kri, ki mu je tekla iz nosa in ust, in se nam še ves zmeden, kot pijan od udarcev nasmihal, kakor da ga je sram, ne zase, ampak nad ponižanjem, ki ga je prestala njegova vera v človeško dostojanstvo. Njegovi rojaki so ga zaradi tega spoštovali. In ker ni kradel kruha, da bi si utežil neznosno muko večne lakote, smo ga spoštovali tudi mi.

Delal je z nami v šestem rovu. V začetku nas je bilo dvainštirideset, čez tri mesece pa le še osemnajst. Nekaj so jih pobili skladi, ki so se rušili s stropa. Nekaj jih je pobil kapo. Drugi pa so pomrli od izčrpanosti, lakote, driske, tifusa, uši in od domotožja in hrepenenja po svobodi. Najbolj so umirali Italijani. Bilo je toliko načinov smrti, da je človek ostal živ, pa samo eden: da je stisnil zobe in vzdržal vse to, da je skrbno razpihoval iskrico življenjske volje, ki je še tlela v njem. Včasih na nočnem šihitu, ko smo opolnoči posedli v mrzlem, slabo razsvetljenem rovu in so vse okrog nas grmele eksplozije razstrelb, mi pa smo pohlepno goltali suh kruh, ki je imel ogaben okus po težkem rumenkastem dimu razstreliva, sem slišal italijanskega profesorja, ki je čepe na tleh tiho govoril in netil iskrico življenja v srcu svojih rojakov.

Znal sem malo italijanski in sem mu pravil novice, ki smo jih izvedeli od civilnih delavcev in iz vtihotapljenih časopisov. Tako sva se zblížala. Včasih je prišel v poldanskem ali polnočnem odmoru k meni, in med tem ko so tovariši za kratke trenutke zadremali, sedeč na tleh in naslanjajoč se s hrbti na peščeno steno rova, sva midva šepetaje govorila o svetu, ki je bil tako različen od tega, v katerem smo živeli, da se je zdel kakor na pol pozabljene sanje. O svetu, v katerem sta vladala misel in svet, in v katerem je človek še imel neko vrednost. O svetu, po katerem je hrepenel in v katerem se je z mislijo reševal ter si nabiral v njem nove življenjske energije, ki

mu jo je neusmiljeno pilo težko delo in katero so mu izbijale iz izmozgane, sestradanega telesa težke pesti nemškega kriminalca. Ti pogovori so nama bili v uteho. Rad je govoril o novih znanstvenih teorijah in takrat so se mu zaiskrile oči, pozabil je na lakoto in na vse okrog sebe, začel se je razvzemati in govoriti glasneje, dokler se ni priplazil kapo in ga udaril s pestjo po zobeh, da ga je oblila kri.

„Halts Maul, du verfluchter Professor, du dreckiger Makarone!“ Hrepeneče je pričakoval dneva, ko se bo lahko vrnil k svojim knjigam. Nekoč je kupil od italijanskega civilnega delavca za nekaj cigaret, ki mu jih je nekdo podaril iz paketa, razcapan zvezek Leopardijevih pesmi. S tresočimi se rokami je skril knjigo na golo telo za srajco. Od tedaj se je zdel mirnejši, iz njegovega obraza se je umaknil izraz zbegane živali, ki se boji za svoje življenje in ki je delal vse obraze v laborišču tako podobne med seboj, izraze neke tihe vedrosti. Skrival je vedno na novo prebiral pesmi.

IVAN CANKAR:

OVOJSKI

Ob peči na široki blazini so ležali vsi trije. Odeti so bili s cunjami, plahtami in vrečami z navlako, na kup zneseno s ceste in z dvorišča. Bil je še svetel dan. Mrzlo in trdo je sijalo zimsko sonce v prazno izbo. Eno okno se ni dalo zapreti in je požvenketavalo v burji; včasih se je vzdignil s ceste ali s strehe oblak suhega snega ter je planil mimo. Najstarejši med njimi je bilo šest let; njen podolgovati, koščen obraz pa je bil vse zrelejši, oči so gledale razumno toda tista polna lica so bila sivkaste polti, kakor od bolezni zabrekla. Med njima je spalo enoletno dele, suhotno, drobno in nežno kakor razmočeno predivo.

„Tudi ti zaspi, Lojz!“ je rekla Anka.

„Saj je še dan, ponoči bom spal!“ je s čudno globokim glasom odgovoril brat. Gledal je zamisljen proti oknu; z vsakim snežnim oblakom so planile njegove misli daleč v ledeno daljo.

Nenadoma je vprašal, s prav tistim čudno globokim, umerjenim glasom, z glasom starca:

„Kako dolgo bo še vojska?“

„Ne vem, to ve sam Bog!“ je odgovorila Anka mirno in počasi, kakor da bi odgovarjala v šoli.

Lojz je dolgo molčal; nato je vprašal dalje:

„Zakaj morajo na vojsko?“

„Zato, ker je cesar ukazal!“

„Kaj delajo na vojski?“

Anka je strnila obrvi, trenila je z očmi ter je pomislila.

„Na vojski streljajo!“

Zdaj je dolgo in trudoma premišljeval tudi Lojz; pred njegovim razumom se je dvigal silen plot, da ni mogel pogledati čez. Troje sivih oblakov je planilo mimo ter butilo na okna, preden se je oglasil.

„Anka! Če ustrele človeka s tisto dolgo puško, ali pade na tla in je koj mrtev?“

„Koj je mrtev! Ali pa mu odtrga nogi in leži tam krvav in vpije!“

„Zakaj so ga ustrelili?“

S knjigo pri sebi mi je laže živeti, kakor da mi iz nje doteka v srce vedno nova moč. Zdi se mi, kakor da imam ob sebi dobrega prijatelja, ki mi daje poguma, ki mi pričara z milo besedo v ledeno zimo obupa topel žarek upanja in podoba boljšega sveta, sveta bodočnosti,“ mi je dejal nekoč z rahlim žarom, ki se ga je navadil, ko je predaval študentom o svojih klasikih in v katerega je nehote vedno spet zapadel, kadar sva govorila o knjigah.

Nekoč na nočnem „šihitu“ bi bili morali speljati na nekem ovinku vagonček, ki je bil zvrhano natožen z mokrim peskom in z velikimi skladi peščencev, tako da je bil še težji kakor navadno. Porivali smo iz vseh svojih moči, toda ni šlo in ni. Civilni mojster je stal poleg z rokami v žepih in nas zmerjal, kapo pa nas je z divjim rjoventjem priganjal in udrihal po nas z gumastim kablom, ki ga ni nikoli izpustil iz rok. Bili smo že tako izčrpani, da smo jokali od napore, toda vagonček nismo mogli potisniti niti za meter naprej. Po rovu se je vlekel gost dim, v ka-

terem so tonile redke luči in obrisi ljudi in vagončka. Italijani, ki jih je kapo brcal in tolkel z debelim kablom po glavi, so ječali in vpili, da bi dokazali svojo pripravljenost in ker so bili navajeni, da so se z vpitjem spodbujali. Tedaj se je zgodilo, da je profesorju v trenutku, ko se je globoko sklonjen upiral v zadnjo steno vagončka in se napenjal, padla izza jopiča knjiga. Kapo se je naglo sklonil in jo pobral, na to pa jo počasi in z naslodo raztrgal. Ko je zamahnil, da bi jo vrgel na vagonček, ga je profesor kakor v izpozabi zagrabil za roko. Kapo ga je z eno samo kretnjo pogladil od sebe, da se je zadenski opotekel, se spotaknil ob lesen prag in udaril z glavo po tračnici. Tedaj se je kapo vrgel nanj ko zver, privzdigoval ga je za ramena in udarjal z njegovo glavo ob tračnico. Z brcami ga je nato zvalil s tračnic k steni rova in ga z nogami suval v obraz. Toda professore je bil že mrtev. Pesek pod njegovo glavo se je počasi rdečil od krvi.

Kapo se je težko sopeč ozrl po nas. V majhnih očeh se je zablisnila čudna, živalska radost.

„Mit dem Professor ist's aus!“

Pobral je knjigo in jo vrgel v blato na vagončku. Nato je hripavo zarjul:

„Auf geht's! Los!“

Sklonili smo glave in se uprli v vagonček. Zdaj, ko je ležala na njem vrh blata knjiga, je bil še težji.

Anka je molčala; naslonila je svoje lice ob vroče lice otrokovo; zibal ga je narahlo, da bi ga uspalala.

Ob tistem času je stala na pekovem pragu ženska, v dolgo sivo ruto zavita.

„Samo še en hlebec, v imenu božjem!“

Pek, zalit in trebušen, je sedel za mizo in ni okrenil glave. Drobne oči so gledale dobrovoljno, glas pa mu je bil tenak in trd, kakor šiba, ki švigne po zraku. Kričal je v drugo izbo, skoz priprte duri:

„Kaj? Sto forintov za kozuh? Ali misliš, da sem z Rotšildom bratovščino pil? Sto forintov za babji kozuh! Ob vojskem času!... Kaj bi radi?“

„Samo še en hlebec v imenu božjem!“

„Kolikor hočete, le denar na mizo! Šenka so obesili!“

„En sam hlebec na upanje!“

„Vraga, saj ste bogati! Saj vas država zalaga, ko imate moža v vojski!“

„Kam bi s tisto miloščino? Za stanovanje je komaj za tisto luknjo; za drva že ne!“

„Jaz še take miloščine ne dobivam od nikogar! Ste že opravili!“

Vstal je ter šel počasi proti durim, odkoder se je slišalo pritaženo ihtenje.

„Samo še en hlebec, v imenu božjem!“ je šepetaje ponovila ženska, ko je bil pek že zaloputnil duri za seboj. Drobni iglast sneg ji je bušil v lica, ko je stopila na ulico. Hitela je sključena po spolzkem tlaku in kakor je bila tenka in majhna, je bila vsa podobna otroku, zavitemu v predolgo haljo. Kolikor bližji je bil dom, toliko počasnejši in trudnejši je bil korak; globoko je sklonila hrbet, kakor da bi tiščalo na pleča silno breme. Le ena tolažba je bila v njenem srcu, šepetajoča kakor molitev:

„Da bi spali! Vsaj spanja jim dodeli, o Bog! Saj spanje je tvoja miloščina, ne pekova in ne cesarjeva!“

Otroci so bili utihnili. Zunaj pred durmi, na temnem hodniku, je stala ženska, v ruto zavita, in je trepetaje prisluškovala. Mati si ni upala k otrokom.

Edvard Stevenson:

DOSTOJNI LJUDJE

Sodnik je izrekel sodbo s strogim glasom.

„Peter Carney, vi ste sovražnik človeške družbe. Dostojni ljudje niso varni, dokler ste vi prosti. Jaz vas torej obsodim na pet let ječe!“

„Dostojni ljudje še vedno niso varni“, je mislil Peter Carney, ko je čepel na ploščati strehi šestnadstropne hiše za dimnikom. Po treh letih ga je guverner pomilostil s pogojem, da ničesar več ne zakrivi. „Parola“ so pravili temu. Šele teden dni je bil sedaj zunaj in že zopet na delu. Čakal je le, da se še bolj stemni.

Slednjič, proti devetim, je že prišel čas, tako se mu je dozdevalo. Po prstih se je priplazil do strešnega roba in se zagnal čez ograjo na železno požarno lestvo. Počasi se je spuščal do okna šestega nadstropja. Bila je že tema. Premično okno ni bilo zaprto in Carney ga je previdno dvignil. Nenadoma se je zasvetilo v sobi. Še pravočasno se je spustil nekaj klinov niže, da je molil le čelo in oči nad robnik. Gospa je bila stopila v sobo, v nočni srajci in z zviti za kodre v laseh. Na roki je nosila moške hlače, žepe je preiskovala z večšo roko. Iz enega žepa je privlekla zvitek bankovcev. Oprezno se je ozrla okoli sebe, nato je izluščila iz zavitka nekaj bankovcev, vrgla jih v temno vazo na polici in položila ostali denar zopet v žep. Nato je zapuščala sobo tiho in rahlo, z oropanimi hlačami.

„No, kaj takega!“ je dejal Peter samemu sebi. Splazil se je do petega nadstropja. Za vrata, tu je bilo še svetlo. Kvartali so. Dama v zeleni obleki, ki je kvarte delila, je napovedala: pik. Peter Carney, je videl, kako je pod mizo s svojo nogo v presledkih potrkalavala na čevlji svoje ga soigralca. Navodila so morala biti ugodna, kajti soigralec je napovedal, ko je prišla vrsta nanj, „štiri pike“, ne da bi se bil kaj obotavljal.

„Lepo!“ je zamrmral Peter in se spuščal proti četrtemu nadstropju. Toda preden je prišel do okna, so ga svarili glasni ženski glasovi, da je bil tudi tu prišel prezgodaj. „Ah, draga moja,“ je slišal vreščav glas, „bilo je zares krasno potovanje! Pariz! Riviera! Italske Alpe! In v Antverpeni sem se spoznala z najodličnejšim gospodom in — ali uganete? Prosil me je, naj mu nesem vrečico demantov v New York, naj tihotapim, razumete? Bajno razburljivo! Skrila sem vrečico v svojem perilu. Umirala sem od samega strahu! In uganete, kaj se je pripetilo? Ne, ne, uganete niti v tisočih letih! Ko sem oddala vrečico v njegovi pisarni, me je nagradil s čekom in s tem čekom sem poplačala vse svoje potovanje. Le pomislite! Toda, za božjo voljo, niti besedice nikomur!“

„Seveda ne, dragica!“ je dejal drugi glas. „Niti besedice! Toda, eh, ali mi ne bi hoteli dati naslov tistega gospoda? Mogoče ukrenem tudi jaz kaj zanj, ko se prihodnjič popeljem tja preko...“

„Ali se je že kdaj kaj takega slišalo?“ je zamomljal Peter, spuščajoč se proti tretjemu nadstropju. Pri mizi sta sedela dva moška in pila sta whisky. Eden je pravil: „Voz je bil že odslužil, bil je — kaj bi rekel — za ropotarnico. Seveda bi bil neumen, če bi bil o tem kaj rekel Blakeju. Šel sem k zdravniku za avtomobilske bolezni, ta mi je voz za 35 dolarjev toliko popravil, da je lahko še vozil sto milj brezhibno. Potem, mi je rekel, se seveda razdrobi. A to mi ni bilo mar! Pripeljal sem voz Blakeju in ta osel mi je izplačal štiristo dolarjev v gotovini!“

Ko je bil Peter že v drugem nadstropju, je še slišal smeh obeh mož. „Tak slepar!“ si je mislil in pokukal skozi okno. Tak strah! Na okenski kljuki sta viseli čepica in cepec redarja. Ko je bolje pogledal, je opazil tudi redarja samega. Sedel je v

naslanjaču, v naročju brhka sobarica, ki mu je polnila žepe s smotkami iz gospodarjevega zabožčka.

„In za to plačujejo ljudje davke!“ Peter se je pošteno razsrdil. „Namesto da bi pregledoval požarno lestvo, se ženi v polni službeni opremi!“

V prvem nadstropju se je Petru slednjič le nasmehnila sreča. Vsaj tako se mu je zdelo. Tema je bila in okno odprto. Zavihtel se je na polici. Po vonjavi je sklepal, da se mu di v damski sobi. Nenadoma je slišal šepetanje. „Moje vse na svetu“, je čebijal nežen glas. „Ti si mi najslajše na svetu“, je odgovoril mož. Peter se je zopet spoštljivo umaknil na železno lestvo. Vedno je bil nekam romantično navdahnjen. „Kako naj te sploh zapustim?“ je vprašal možki glas. „Moraš, dragec in sicer takoj,“ je dejala gospa, „moj mož se lahko vrne vsak trenutek...“

Peter je splezal na cesto. Počasi je stopal skozi temo, dokler ni prišel do vrat, nad katerimi je gorela zelena svetilka. Vstopil je in šel naravnost proti veliki mizi, za katero je sedel mož v uniformi. „Gospod policijski seržant, javljam se v ječo“, je dejal Peter Carney. Malomarno je dvignil seržant svoj pogled v dosleča. „Tako“, je dejal, in zaradi česa naj vas zapremo? Peter je vzdihnil. „Parolo sem prelomil in...“ — položil je revolver na mizo — zaradi nedovoljene nošnje orožja. Ime mi je Peter, Peter Carney. — seržant je postajal radoveden. „Peter Carney, sovražnik človeške družbe?“

Peter si ni mogel brzdati. „Da, da, le hitro me zaprite! Ne čutim se varnega, dokler je pri nas toliko dostojnih ljudi na svobodi.“

Evstahij Čok:

O navdušenju

Kaj je prav za prav navdušenje, vas vprašam kar tako? Navdušenje je stanje duha, ki vzbuja v človeku zaradi nekih posebnih reči ali stvari hud nemir, in ta nemir se razodeva tudi na zunaj. Med drugim, na priliko, v očeh, kretnjah ali na jeziku.

Od navdušenja napaden ali obseden človek se nemirno prestavlja in nevarno ziblje, vijejo ga krči, venomer menca, cepeta, tudi poskakuje na eni nogi, včasih na obeh in se celo katerikrat zavrti krog svoje osi, dalje krili z rokami brezumno krog sebe ali v vsemir, se sklanja naprej, nazaj in na vse štiri strani. Vse to početje spremlja človek še z glasovnimi manifestacijami, tuli, kriči, vriska, rjove ali pa samo vzklika. Na priliko — hurra! Bravo! Ali samo tralala! Oči so v navdušenju navadno motne, pa tudi sijajno bleščeče ter skoraj zmerom široko razprte liki začudene ali ostrmele. Usta so katerikrat priprta in jih krasi čudovit, blag smehlaj, včasih pa spet široko razpotegnjena vprav zijajoča, liki

žrelo naših prednikov. To namreč vse zavisi od tega, o kakšni sorti in kakšni stopnji navdušenja je beseda.

So, da stopimo korak naprej ljudje, ki premorejo neizmerne zaloge navdušenja za vsaklere reči, to pa brez posebnega programa, še manj izbire okusa. Poznal sem oblega gospoda predvojnih let, navdušenega spoštovalca vseh zakonov tega sveta, ki je čutil neizmerno navdušenje za zborovanja in p. n. govornike, kjer koli že in ob vsaki priliki. Stal je zmerom v prvi vrsti cenjenih poslušalcev, s suknjičem čez desnico, pozno lovil s čuječimi uhlji gromovne besede govornika, objemal po materinsko z vdanimi zvestimi očmi govornikovo zajetno pojavo ter odobravo kimal, medtem ko so mu punčice očes križali blisk brezdandnega navdušenja za stvar. Tako je! Hurra! Živel govornik! Pa je potlej na prihodnje nedelje dan govornik št. 2 tistega prvega govornika št. 1 trikrat v vrečo djal, jo petkrat trdno prevezal in zavozljal in ga devetkrat po-

tunkal v lastni laži, mu vse oponesel in ga do temelja porazil, pa ne brez našega možaka, ki je tudi to pot gorel in se potil v svetem navdušenju za stvar. Tako je! Hurra! Čast komur čast!

Nadalje poznam sočloveka, ki je strastno vdan strastnemu navdušenju za zbirateljsko strast in je svoj čas zbiral konzervne škatlice, škatlice vžgalic in gumb z napisom „Gentlemen“. Potlej je zbiral znamke države Honduras in ogorke cigaret z zlatimi ustniki. V svojem zbirateljskem navdušenju je celo trgjal z oglasnih desk lepake gledaliških in cirkuških predstav ter plesnih prireditev in venčkov ter jih doma v kronološkem redu vlagal v albume.

Omembe vredno navdušenje je navdušenje za športne, to se pravi za fizikalne reči in se zlasti na posebno neodaljiv način razodeva navdušenje za nogometno igro, ki je bajda silno plemenita in jako čislana fizikalna panoga ali večšina vobče.

Prigal me je gospod Slučaj na tekmovališče malce kasno in je bila žoga že v silovitem zaletu, gnana od ene plati igrišča do druge od dva in dvajsetih urnih nog. Gledalci so v vzpodbudo svojim nogometnim ljubljencem rjuli in besneli — bila je to navdušujoča pesem džungle z vsemi glasbenimi registri levov, tigrov, pavijanov, šakalov in hijen. Živa slika še posebnega navdušenja pa je postal debelužen možak že izven fizikalnih let, ki je v prednjih vrstah počenjal grozanske reči. Njega je zgrabil element navdušenja najprej za grlo in mu ga stisnil v pravečo piščal, da je potlej pribuščala in prihrumela na dan lestvice tonov neznanke višine in prodornosti in bi mogla v tej formi častno nadomeščati sireno za naznanjanje letalskih vzbur. Potlej mu je element zasukal oči iz tečajev in mu jih izbulil na prečuden način, da je mogla videti okolica samo še njihovo belino, ki pa se je čez čas spet prepregla s krvavimi žilicami. Usta mu je element krivil v fantastične viže ter iztiskal iz kotov pene, ki jih poznajo božjastniki. Slednjič je skočil element navdušenja vrlemu človeku še v okončine in trup, da si videl pred sabo le še nekakšno brezoblično, tulečo, rjovo, skakajočo, premetavajočo in zvijajočo se kepo mesa, ki je brizgala krog sebe šope slin in pen.

„Naprej, naprej! Drži se Bine! Streljaj! Faul! Fui! Acko, na gol! Bravo! Hurra! Gol! Hurra!“

Čez čas se je tuljenje stopnjevalo, zdaj v: Fuj sudac! V špirit z njim! Vun z njim! Udri ga!

Le-to penasto, tulečo, skrotovično kepo mesa sta potlej vzela v varstvo dva redarja na konjih in jo zlagoma spravljala z igrišča; pa se je potlej še dolgo prikazovala še iz daljave med dvema oblama konjskih zadkov razkuščana glava z izbuljenimi očmi in slinasto šabo.

„Hurra, hurra! Dajte fantje! Držite se tovariši! Hurra, hurra!“

Toda s fizikalnim navdušenjem nogometne sorte ne smeš preradodarno razsipati, kajti se ti lahko marsikaj pripeti. Našla se je prilika, da sem prisostvoval nogometni bitki med enajstoricami „Vriska“ in „Piska“. Prvo polovico plemenitega dvoboja sem kričal v navdušenju za „Vriska“, kar je bilo očitno pohvalno in prav, saj je vsa ostala gruča krog mene rjula za vriskarje. Toda ko sem v drugi polovici igre, opomnjen od notranjega glasu pravičnosti vzklikal: Živio „Piska“! so se mi dogodile strašne reči. Nekdo mi je sklatil z glave klobuk, ki ga nisem nikoli več utegnil pobrati, kajti še isti čas se je seznanilo moje teme na kar najbolj nemil način s trpežnim lesom izvrstnih izprehajalnih palic poznane znamke „Drenovka“ in takoj nato še s koščeniimi držaji svilenih dežnikov znamke „Todež“, ki se tudi v dežju prav dobro obnesejo. Moral sem se zateči pod okrilje čuvarjev javnega miru in reda, da režim vsaj preostalo osebno lastnino — vsaj golo življenje.

KITAJSKI ZID

Največja zgradba, ki so jo do sedaj napravile človeške roke, je kitajski zid. Presega nesmrtna dela Grkov in Rimljanov, Astekov in egiptovskih faraonov. Vse severne meje kitajske države, ki je bila velika kot vsa Evropa, je objemal. Ni delo duhovitega posameznika, ampak delo milijonov, ki so se v boju za samoobrambo desetletja žrtvovali in nosili opeko in kamne, da se zavarujejo.

Zid je nastal že v tretjem stoletju pred Kristusom. Knezi Tsina, Čana in Jena so v času preseljevanja azijskih plemen ogradili severne meje z velikanskim zidom. Cesar Šihvang-ti je zapovedal vse dele združiti v en sam mogočen zid, ki naj bi varoval vso Kitajsko pred vpadom mongolskih barbarov od severa. Tako je ta zid dva tisočletja zapiral edino pot, po kateri bi lahko prodrli tuji vplivi v deželo. Ostale meje: puščave, gorovja, morje so pa bile do novejših dobe težko premostljiva naravna ovira.

Posledice te kitajske samoobrambe so se pokazale celo v Evropi. Severne seleže se narode je zid odbil v drugo smer, na zapad. Tako je kitajski zid posredno povzročil preseljevanje narodov v Evropi. Zgodovinski razvoji Evrope bi bil pač popolnoma drugačen, če bi ti narodi prodrli preko kitajskega zidu.

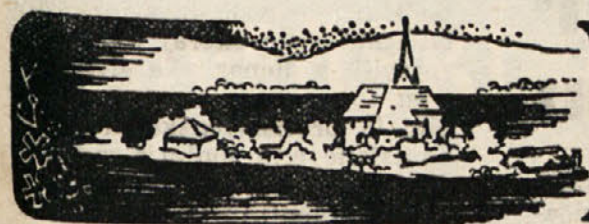
Ta zid je Kitajcu svet. Že imeni Jagan Kerme (Bela stena) in Vanli-čang-čeng (Deset tisoč li-jev dol-

gi zid) kažeta spoštovanje, ki ga Kitajec skazuje tej veličini. Zid je dolg okoli 2450 km in leze preko ravnih, prekorači reke in se vzpenja preko gora. Visok je po vsej dolžini 16,5 m in debel 5 do 8 m. Tu in tam ima utrjene stolpiče, večkrat dvonadstropne. Vrata v zidu so popisana z napisi v najrazličnejših jezikih.

Kljub temu, da je zid brez praktične koristi, se ga Kitajec skoraj ni upal dotakniti. Ko so delali železniško progo iz Tient-Tsina v Mukden, so morali zid predreti. Domačini so smatrali to za veliko skrunjenje in obdali ta dogodek s posebno pripovedko o zidu. Šele v zadnjem času se sliži, da ga nameravajo porušiti, kamnje pa porabiti za gradnjo hiš.

Zakaj smo rdeči v lice, kadar nam je vroče?

Po težkem delu ali po dolgem teku postanemo rdeči v lice in pravimo, da nam je vroče. Zakaj? Zato, ker imamo v takih primerih v koži več krvi kot običajno. Kri teče hitreje po žilah, srce nam hitreje bije in pošilja kri na površje našega telesa. Tam se kri osveži in pomiri. Nekateri mislijo, da je po takem teku naša kri bolj vroča kot sicer. A to ni res. Pri zdravem človeku ima kri vedno enako toploto. Le pri bolnem človeku se kakršenkrat zviša toplota krvi. A le za nekaj stopinj. Če se zviša za štiri stopinje, je človek že blizu smrti.

Po naši zemlji

Št. Rupert pri Velikovcu. — Kakor v drugih farah so v minuli vojni tudi pri nas pobrali zvonove, da bi, čeprav le za par trenutkov, podaljšali obstoj svojega „tisočletnega rajha“. Kakor pa smo videli, jim tudi to ni pomagalo, prišlo je, kakor je priti moralo.

Dolgo smo bili brez zvonov, zdaj pa, pred kakima dvema mesecema, smo tudi mi dobili nove. Sprva smo mislili, da nam bodo na dan birme, ki je bila dne 7. majnika t. l., že zapeli, vendar pa le ni bilo tako. Menda manjka še nekaj denarja, predno pa niso v celoti plačani, tudi ne bodo blagoslovljeni, čeprav so že v fari. Sicer pa bo kmalu tako daleč, da nam bodo prvič zapeli — v nedeljo, 2. julija bodo blagoslovljeni. Do tedaj bodo menda tudi v celoti plačani. Da pa bi bilo to tudi čim prej urejeno, zato smo vsi skrbeli. Vsak je daroval po svojih močeh, temu je bil namenjen čisti dobiček prireditve, ki je bila v šentrupertski Narodni šoli, na dan birme pa je bila javna zbirka za nove zvonove. Poleg tega pa tudi nabiralnik v cerkvi v nemškem in slovenskem besedilu že dalj časa opozarja vsakogar, ki še ni prispeval: „Daruj tudi ti za naše nove zvonove!“ Saj star pregovor pravi, da plačani zvonovi najlepše zapojejo!

Pri tem pa nas je zelo začudilo, ko smo videli, da so napisi na novih zvonovih samo nemški. Saj je v šentrupertski fari, čeprav leži tik ob

Velikovcu, dobra polovica, če že ne več, slovenskih faranov in smo zato že pričakovali, da bodo napisi vsaj dvojezični. Slovenci pa smo tudi, čeprav ta ali oni morda težko, gotovo več prispevali za nove zvonove, kakor marsikateri izmed tistih, ki so določili nemške napise.

Ti ljudje — gre tu za stare šovinite in magnate, ki mislijo da o vseh stvareh samo oni odločajo, vsi drugi pa da morajo ponižno molčati, kadar oni govorijo — so to priložnost porabili tudi za to, da so spet začeli nesramno gonjo proti partizanskemu spomeniku na šentrupertskem pokopališču in s tem proti slovenskemu ljudstvu sploh. V tej gonji se je posebno hotel izkazati baš oni dr. W. Mayrhofer, ki smo ga koroški Slovenci v minulih letih že večkrat imeli priložnost spoznati kot našega posebnega „prijatelja“. Na dan, ko smo nove zvonove prepekljali s kolodvora v šentrupertsko cerkev, je imel kot član pripravljalnega odbora za nakup zvonov nagovor, v katerem je poudaril, da so „novi zvonovi pravi spomenik miru v nasprotju z marsikaterim spomenikom, ki daje samo pobudo za novo borbo in seje razdor ter neti sovraštvo“. Težko si moremo predstavljati, da bi bil dr. Mayrhofer s tem mislil kakršen koli drugi spomenik, kakor tistega, ki ga je slovensko ljudstvo postavilo svojim nesmrtnim junakom in nad katerim se že dolgo spotika. Gotovo tudi ni mislil

nacističnega spomenika v Šmarjeti pri Velikovcu, na katerem so še danes vidne besede: „Deutschland wir leben und sterben für dich!“ Misli je partizanski spomenik, ki mu že iz vsega početka gre na živce, kakor mu je pač šla na živce vsa naša narodnoosvobodilna borba ter mu gre tudi naša današnja borba za obstoj slovenskega naroda na Koroškem. Samo je g. dr. Mayrhofer, ko je to dejal, očitno pozabil, da baš njegove besede sejejo razdor in netijo sovraštvo, predvsem pa nacionalno mržnjo!

Toda to še ni vse. Ko smo zbirali prispevke za nove zvonove, so tukajšnji šovinistični krogi poslali delegacijo k celovškemu škofu in mu povedali, da bodo prispevali k nakupu novih zvonov šele, ko bo odstranjen s pokopališča partizanski spomenik. Nekateri pa so šli še dalje in poleg odstranitve partizanskega spomenika zahtevali tudi odstranitev slovenskega župnika dr. Zeichna.

Tako so stari zakrknjeni sovražniki slovenskega ljudstva in šovinistični hujskači zlorabili in zlorabljajo cerkvene zvonove za sejanje sovraštva in nacionalne mržnje, predvsem pa za gonjo proti narodnim svetinjam koroških Slovencev, h katerim nedvomno spada partizanski spomenik na šentrupertskem pokopališču. Pri tem jim kličemo v spomin samo to, da je slovensko ljudstvo prevzelo spomenik v svoje varstvo, da ga je znalo braniti že takrat, ko so ljudje Mayrhoferjevega kova zahtevali njegovo odstranitev in da ga bo znalo braniti tudi v bodoče. Ta spomenik bo, pa čeprav se že tako zaletavajo vanj, za vse čase spominjal na junaško borbo slovenskega naroda in na njegovo veliko žrtev za svobodo vsega človeštva.

Ljudje pa, ki hujskajo proti našim narodnim svetinjam in s tem sejejo sovraštvo, naj rajši ne govorijo o „spomenikih miru“, ker so njihova dejanja vse prej, kakor miroljubna.

Kotmara ves. V Tretrah pri Kotmari vesi, pri kmetu Janezu Jesenko, po domačem Gašperju, je nastal v ponedeljek, dne 20. junija t. l., iz dozda še neznanega vzroka

ogenj ter je do zidovja upepelil gošpodarsko poslopje, hišo in čebelnjak. Domači so bili vsi na delu pri spravljanju sena in niso mogli rešiti razun nekaj obleke prav ničesar. Sreča je bila, da so kake pol ure prej pognali živino na pašo, ki se je tako rešila, dočim je doma v hlevu zgorelo dvoje telet in petdeset kur. Škodo cenijo na 135.000 šilingov, ker so zgoreli tudi vsi stroji in druge premičnine, zaloge sena in slame, ter rezani les in drva. Dožle požarne brambe so mogle samo zabraniti, da se ogenj ni razširil tudi na druga poslopja. V tej nesreči smo prepričani, da bo pomoč sosesčine težko prizadeti Gašperjevi družini nesebična in izdatna.

Celovec. Gojenci klavirske šole Frančiške Formanek v Wulfengasse v Celovcu so podali ob zaključku šolskega leta, dne 21. junija, v mali glasbeni dvorani koncert za javnost. Ta koncert je imel še poseben pomen v tem, ker praznuje glasbeno vzgojiteljica Frančiška Formanek letos petindvajsetletnico svojega plodonosnega poklicnega dela, v katerem je številnim mladim talentom posredovala pot v glasbeno umetnost. Preko dvajset učenk in učencev je nastopilo z zelo obširnimi glasbenimi sporedi. Prvi del programa so izvajali najmlajši gojenci, v drugem delu pa so pokazali svoje uspehe zrelejši letniki. Z navdušenim aplavzom in mnogimi cvetlicami je publika izražala svoje priznanje mladim glasbenim moščen, ker so nekateri pokazali zares izredno nadarjenost v deloma težkih glasbenih delih. Med najmlajšimi sta se najbolj izkazali Gerlinde Velina in Susi Prinz, ki sta štiričetno igrali Mozartov „Menuett“. Izmed starejših letnikov pa moramo omeniti Brigito Seher, Jožefa Wieserja, Greti Kronig, Dietlinda Steinl, Siegfrieda Glaserja, Rudolfino Preslesnik-Dworak, kjer je občinstvo zares prislunilo akordom iz Beethovna in Schuberta. Prav posebno pozornost in iznenadenje je izval Vladimir Prušnik, ki je skoraj z virtuosno spretnostjo in globokim občutkom igral težko Beethovnovo Rondo v g-duru. Ker so tudi mnogi drugi učenci in učenke pokazali dobre sposobnosti, se veselimo z mladim Vladimirjem, da je on eden izmed prvih. Še več, kar ne smemo prezreti, mladi Prušnik je kmečki fant, ki doma krepko pomaga pri delu, se vozi vsak dan od doma v Celovec in ko je odložil koso iz rok, je sedel h klavirju in pokazal tako lep uspeh.

Razglas

Opozarjamo, da s 10. julijem t. l. poteče zadnji rok za prijave k obisku kmetijskih šol vseh vrst v Sloveniji. Vsi ki imajo namen, letos jesen vstopiti v kmetijske šole v Sloveniji in ki se še niso prijavili v naši pisarni v Celovcu, 8. Mai-strasse 47-I/7 naj:

a) do 10. julija oddajo svojo prijavo, lastnoročno napisan življenjepis in zadnje šolsko spričevalo ter čimprej poskrbijo za tri slike;

b) takoj zaprosijo pri pristoj-

nem okrajnem glavarstvu za potni list, zakar potrebujejo rojstni list, potrdilo o avstrijskem državljanstvu in dve sliki; mladoletni potrebujejo nadalje še od staršev lastnoročno podpisano izjavo za privoljenje k odpotovanju.

c) Oni, ki že imajo svoj potni list naj ga priložijo k prijavi, življenjepis in zadnjemu šolskemu spričevalu ter vse oddajo v naši pisarni.

Slovenska kmečka zveza

„Ne bomo se vdali!“
„Ne dajte se, mi smo z vami...“
In spet je Roka vzel vihar.
Tako po njegovem odhodu je Karpuhov Šantač raznesel glas po Jazbini:

„Repežev Rok je bil tu!“
Za vso Jazbino je bil to znak novega, velikega dogodka. Repežev Rok! Kar po hrbtu zagomazi človeku že ob samem imenu... Samo ena hiša in ena oseba je bila v Jazbini, ki je Karpuhova vest ni presenetila. To je bilo Močivje in pa močivska Močej. Tega pa tudi Šantač ni vedel...

Jazbina je čakala, mrzlično čakala. Že je bilo čas gnati živino s platin domov, toda Jazbina iz upornosti tega ni storila, temveč je izizvalno čakala tistega, ki jih pride

preganjat.

Toda zaman!... Nekega dne je Karpuhov Šantač počasi in brez tistega svojega ognja, ki ga je kljub pohabljenosti gnal po jazbinskih brežnih poteh kakor podlasico, prikrevsal mimo lastnika Stana, kot bi ga pot slučajno nanesla tod.

„Hej, oče Stane, letos je lepa jesen!“ je rekel in se usedel na prag drvarnice, pred katero je Stane po pravljali staro goveje korito.

„Da, jesen, ki skoraj ni jesen!“ Šantač je izvlekel mehur in si natlačil čedro, potem je dal mehur Stanetu, ki je medtem že pristopil s pripravljeno čedro.

„Toda vreme se zna predelati, sinoči me je začelo trgati po nogi“, je rekel Šantač in napravil trpeč obraz.

„Da, novi vetrovi! Tudi jaz čutim v desni rami!“ je potrdil Stane.

Šantač je izpustil nekaj krepkih dimov iz čedre, pogledal proti jasnemu jesenskem nebu, potem pa rekel:

„Smerdohova bajtlerca je dobila dvojčke.“

„Bogu bodi potoženo, toda takega žegna bi bilo za nas enega kmalu preveč. Smerdohov bajtler pa dela pri rudniku in bo rudnik plačal.“

Šantač se ni ozrl, temveč je nadaljeval z očmi v tla:

„Letošnjo zimo ne bo zaslužka, ker se skoraj ni sekalo.“

„Da, spet slabo za kmeta! Kje naj pa vzamemo za vsakdanje potrebe?“

„To je res!“

Šantač je spet vrtal po možganih, da bi iznašel še kako vprašanje.

„Na šenkriževu nedeljo sem mislil k Belim vodam...“ si je potem izmisli.

Zdaj je Stana preslišal, kajti potegnili je s tako silo iz čedre, da je rolič začvilil.

„Prekleta čedra! Ali nimaš morda kake nove pri rokah, Šantač?“

Šantač je razumel, da je Stanetu dovolj tega preskakovanja in da hoče imeti sedaj on prvo besedo. Zato je rekel tiho in pohlevno:

„Čedra bi se dobila.“

„Prinesi jo, kakor hitro moreš.“

Več, navajen sem tega zlodeja in kar hudo mi je, če ga nimam. S to pa ni nič več! — Že jutri — če moreš!“

Stane je vzel pipo iz ust in jo iztresal na robu jasi.

Karpuhov ni nič več odgovoril, temveč je počasi vstal in se začel odpravljati.

„Moram iti!“ je rekel izmučeno.

„Kam pa?“... je vprašal Stane.

„Prav za prav bi moral še nočjo na Verhe...“

Stane je malo pomislil, potem pa hitro dejal:

„Počakaj malo! Bi pil malo tovkovca?“

In že je požvižgal proti hiši, okoli katere je hodila njegova petnajstletna hči. „Prinesi grčo tovkovca za Karpuha!“

Ko je bila grča tu, je najprej pil Šantač, nato pa kmet.

„Koliko ga bo letos?“

„Dva, kvečjemu tri“, je lagal Stane. Karpuh je vedel, da ga bo še enkrat toliko; medtem ko je v moštovnih krajih Mežiške doline navada, da kmetje pridelek sadjaveca pretiravajo, ga kraji kakor Jazbina tajijo.

Ko sta oba že trikrat pila, je Stane zakašljajal.

„Veš kaj, Šantač... mislim sem, ko bi ti stopil k Nicnarju, da bi se

Naše kmetijstvo in razvoj cen ter povpraševanje in ponudbe na trgu

V sedanji dobi proste konkurence je dobro, če se kmet zanima tudi zato, kako se razvijajo cene njegovih pridelkov. V teku zadnjega leta so nastale na trgu kmetijskih pridelkov velike spremembe. Pred dobrim letom je ne samo v Avstriji temveč v vsej Evropi primanjkovalo živine, svinj, masti, krompirja in žita. Danes pa izgleda, da je teh pridelkov že dovolj, kajti od vseh strani je ponudba klavnih živali kakor tudi poljskih pridelkov velika in še narašča.

Zaradi tega že nastajajo težkoče pri prodaji. Pred nami je zelo resen problem: **kako in po čem bomo v bodoče spravili naše pridelke v denar** ali drugače rečeno, kateri pridelki nam bodo delo bolj poplačali. In prav zato se moramo nujno ozirati na razvoj na trgu.

Če pregledamo tržni razvoj cen kmetijskih pridelkov, potem spoznamo, da se vse cene ravna po tem, kakšna je ponudba in povpraševanje tam, kjer je število konzumentov največje. To je v našem primeru Dunaj. Dunajske cene so v večini primerov merodajne tudi na domačem trgu in se po njih lahko ravnamo.

Kakšni so torej izgledi za prodajo nekaterih naših najglavnejših pridelkov?

Na dunajskem trgu sta se ponudba in cene živine razvijale v zadnjih dveh mesecih (od 15. aprila naprej) takole:

Prašiči (pitanci in proleki)

V tednu od 10. do 16. aprila so imeli prašiči povprečno ceno 9.90 šil. za kg žive teže. Svoj višek so dosegli v prvih osmih dneh junija s ceno 10. 50 šil, med tem, ko je po tržnem poročilu od 15. junija padla cena na povprečno 9.85 šil. Ponudba in povpraševanje pa v zadnjih tednih kaže, da je bila ponudba domačega blaga proti koncu meseca maja zelo nizka (2577), da je pa do 15. junija narasla na 4427 prašičev. V drugi polovici maja je bila inozemska ponudba na Dunaju (677) v primeri s ponudbo 15. junija (313) razmeroma zelo visoka. Iz vidika, da stojimo pred glavno sezono tujškega prometa, je kljub temu, da število svinj v Avstriji narašča (od marca 1949 do marca 1950 je bil prirastek za 20 odstot.) za pričakovati, da se bo cena pitanih prašičev in prolekov čez poletje še držala, da pa bo na zimo, ko ponudba svinj običajno naraste, po vsej verjetnosti padla.

pogovorili zaradi živine...

„Malo od rok mi je nocoj!“ je odvrnil Šantač z brezbrzišnim glasom, skrivaj pa je izpod svoje klafute hitro zabodel oči v Staneta.

„Mislim namreč, da je že čas, spraviti živino s Požganice. Jesen je sicer letos lepa in dolga, a noči so vseeno že precej hladne in začel sem se bati za živino... Posebno za eno mojih krav, ki je breja... Morali bi se zmeniti... Bi povedal Nicnarju?“

„Mogel bi!“ je zamrmral Šantač in gledal na obzorje, kjer se je v sončnem svitu blestel greben Požganice.

„Pojdi torej, čimprej moreš, že danes, in mu povej, da se domemimo. Vreme se utegne čez noč spremeniti in koj bo na Požganici sneg...“

Šantač je še izpraznil grčo, potem se je odpravil po poti, ki je vodila proti Verhunu.

„Če bom mogel, bom že nocoj stopil k Nicnarju, in če danes ne, pa jutri zjutraj!“

Komaj pa je Šantač prišel v les in se je Staneče skrilo za rob, se je takoj ves spremenil; obraz mu je vz-

Klavna živina (goveda):

Klavne krave so v sredini aprila t. l. plačevali na Dunaju povprečno po 5.75 šil., bike in vole po 6.45 šil. za kg. žive teže. Koncem meseca maja pa so bile povprečne cene za krave — 5.95 šil., za bike — 6.20 šil., za vole — 6.15 šil. in za telice — 6.55 šil. 19. junija pa so klavno živino prodajali: krave — 6.10 šil., biki — 7.05 šil., voli — 6.45 šil., in telice — 6.55 šil. Iz teh primerov se vidi tendenca naraščanja cen, le pri kravah se v zadnjem času opaža padanje cene. Kar tiče ponudbo in povpraševanje, je tako, da ponudba klavne živine v zadnjih tednih narašča, predvsem krav in bikov, kar je verjetno vzrok nastala suša, ki povzroča pomanjkanje krme. Povpraševanje je za enkrat videti prav živahno, kajti v zadnjih treh tednih je bilo skoro vse ponujeno blago prodano. Delež inozemske ponudbe in prodaje znaša pri klavni živini okoli 15 odstot. V zvezi s sušo je za soditi, da bo ponudba še naprej naraščala, vsled česar je vprašanje, če se bodo dosežene cene mogle držati.

Plemenska in vprežna živina:

Tukaj v primerjavi cen zadnjih dveh mesecev ni videti razlike. Prej kot slej plačujejo molzne krave po 2000 do 5000 šil., vole pa po 5.20 do 6.70 šil. za kg žive teže.

Krompir:

Kar tiče krompir, je tako, da za enkrat še ni mogoče presoditi tendence cen, kajti stari pridelek gre h koncu. Šele v zadnjih tednih prihajajo na trg malenkostne količine novega (zgodnjega) krompirja. Lanski krompir, ki je na Dunaju 1. junija imel ceno 53 do 55 gr., je 14. junija imel le še ceno 50 do 53 gr. za kg (v Celovcu se je v tem času držala cena 50 gr.). Novi zgodnji krompir pa so v Celovcu 1. junija prodajali po 2.65 šil., 15. junija pa že samo po 2.— šil. za kg. Kakor rečeno je nadaljni razvoj cen pri krompirju še težko za pregledati, kajti težko je za presoditi, kakšna bo na eni strani letina, na drugi strani pa škoda, ki jo v zapadnih delih Avstrije povzroča koloradski hrošč. Odločilno bo seveda tudi to, v koliko bo oblast dopustila uvoz krompirja iz inozemstva.

O ostalih pridelkih, so pa cene zaenkrat manj zanimive, ker so pridelki večinoma tujega izvora in se cene v zadnjih mesecih niso spremenile. Tudi pred novo letino pri

plamtel, oči so se mu vnele in noga, ki mu je prej mahedrala daleč stran, se ga je mahoma krepkeje oprijela. V ostrem ovinku je spremenil smer in jo ucvrl po bregu naravnost v globačo s tisto naglico, katere je bil zmožen samo Karpuhov Šantač. Čez pol ure je bil že pri Nicnarju.

„Bil je pri Dudašu... bil je!“ je ves zasopel planil v hlev, kjer je Nicnar odkidaval jasli.

Nicnar se je naslonil na vile in ga nejeverno pogledal.

„Kako veš?“ je vprašal skoraj s trepetajočim glasom.

„Nisi mi verjel, ko sem ti pravil, da je bil... A je bil, gotovo je bil, za tri sto zlodejev je bil...“

Potem je povedal, kako se je pogovarjal s Stanetom.

„Če je tako, potem je duša zlodejeva res bil pri nadgozdarju!“ je spregovoril Nicnar po kratkem premišljevanju.

Zasadil je vile v gnoj in odšel iz hleva, kot bi bil potreben svežega zraka.

„To je slabo!...“

„Zelo slabo!... Kaj naj stori- mo...“

Moža sta se šepetaje posvetovala.

žitu, sočivju, krmilih, senu in slami ter pri oljnih rastlinah ni za pričakovati kakšnih sprememb.

Iz razvoja cen teh pravzaprav naših glavnih pridelkov in v primerjavi ponudbe in povpraševanja za njimi po naših vaseh je za posneti:

1. Pri cenah pričanja odločilno vplivati inozemska ponudba, ki utegne — če je oblast ne bo držala v znosnih mejah — povzročiti že v jesenskih mesecih viden padeč cen in ne samo to temveč tudi težkoče pri prodaji domačih pridelkov, kakor jih pri krompirju poznamo že nekaj let sem, pri žitu pa od minule jeseni in zime.
2. Zajemanje domače klavne govede, predvsem pa svinj je skrajno slabo organizirano in imajo privatni prekupčevalci in nakupovalci popolnoma proste roke. Na-

Da se slabo posušeno seno ne vname

Kdor je letos pravočasno zgodaj kosil, je svoje seno tudi v suhem spravil. Oni vendar, ki so se s kosnjo zakasnil, posebno v gorskih krajih in mnogi kmetje, ki nimajo jam za kisanje, bodo morali čestokrat spraviti seno, otavo ali vunko, ko že ne bo dovolj suha. Za te naj veljajo naslednje besede:

Ko spravimo seno v skedenj, začne vreti oz. kipeti. To vrenje traja kakih 6 do 8 tednov in vpliva ugodno na težnost sena. Pri vrenju se seno ogreje in doseže pri tem precejšnjo toploto že po dveh do treh dneh. Dokler se seno ne ogreje nad 65 stopinj Celzija, ne utrpí kakovost sena nobene škode. Če vendar seno ni bilo dobro posušeno ali so v njem vlažni šopi trave, obstoja nevarnost, da se krma ogreje nad 65 stopinj Celzija in doseže kmalu tako toploto, da se vname.

Ker smo včasih zaradi nestalnega vremena prisiljeni, spraviti v skedenj še nesuho seno, je najbolje, da ga doma ne spravimo na stalno mesto, temveč ga na zadostnem prostoru razgrnemo in večkrat premešamo, da se preveč ne ogreje. Če imamo vendar premalo prostora in nam ni mogoče sena razgrniti, potem moramo prekomerno ogrevanje preprečiti na drug način.

ši kraji, ki kažejo obilo ponudbo klavne govede in svinj, svoje odvisno blago skoraj ne morejo spraviti v denar. Na živinskem trgu imajo monopol veleposestniki in protislovensko orientirane ustanove in podjetja za posredovanje živine med producenti in konzumenti. Naše kraje namenoma zapostavljajo.

Torej stoji pred nami resni problem, kako bomo svoje pridelke spravili v denar. V korist našega kmetstva vsega kmečkega ljudstva je potrebno, da se na eni strani omeji uvoz iz inozemstva za tiste pridelke, ki jih pridelava domače kmetijstvo v taki meri, da bodo domači kmetijski pridelki zanesljivo odkupljeni. Na drugi strani pa je nujno, da se kmetje strnejo skupaj v svojih ustanovah in brez navmesnih nakupovalcev in prekupčevalcev spravijo živino na trg, kjer jo je še lahko prodati.

Pri vsem pa še vedno ostane temeljna in neizpodbitna potreba po gospodarski in strokovni izobrazbi v smislu poenostavitve in pocenitve pridelovanja in rentabilnejšega krmiljenja in pitanja živine.

Blaž Singer

Vsekakor moramo čez dva do tri dni za tem, ko smo spravili še vlažno seno pod streho, se vsak dan prepričati, kakšna je toplota v notranjosti senenega kupa. V ta namen uporabljamo posebne dolge votle palice s toplomerom, ki jih zasadiamo globoko v notranjost senenega kupa. Na splošno pa zadostujejo tudi daljši železni drogovi, ki jih na več mestih zasadiamo v seno. Vse luknje za merjenje toplote in hlajenje sena napravimo navpično in skoraj do dna kupa.

Kadar toplota prekorači 65 stopinj C, potem moramo seno ohladiti z zračenjem. V ta namen navrtamo seneni kup na najbolj vročem mestu v širini približno enega metra. Če se toplota kljub temu še močno dviga, potem moramo napraviti skozi seneni kup približno meter širok preddor.

Dokler toplota ne prekorači 95 stopinj C ni neposredne nevarnosti za ogenj in ni treba še začeti polivati z vodo. Premočen seno bi lahko pričelo plesniti. Le če se toplota dviga že proti 100 stopinj C, potem moramo računati, da se seno lahko nenadoma vžge in tedaj je treba takoj začeti gasiti oz. polivati, da preprečimo nevarnost ognja.

V.

„Ali naj obvestimo gmajno?“ je vprašal Šantač.

„Gmajne še ne — pač pa Kopičarja“ je menil Nicnar. Potem je še pristavil: „Ali misliš, da bi obvestili tudi Smerdoha?“

„Smerdoha lahko!“ je pritrdil Šantač. „On je druge korenine, kot pa Stana!“

„Kaj pa z živino? ...“

„Da, z živino...“

„Zdaj nalašč ne smemo gnati domov. Misliš, da bi gnali že prihodnjo nedeljo, toda zdaj moramo odložiti do druge nedelje, da vidimo, kaj bo storil Stana!“

„Nič ne bo storil! Ne verjamem, da bi sam šel po svojo živino, ker ga bo sram! Pa ga bo nosil v hlačah...“

„Naj ga nesi! Privoščim mu!“

Moža sta se razšla s prvimi težkimi občutki.

Komaj nekaj dni pozneje so dobili vsi trije lastniki in vsi najemniki v Jazbini poziv, naj pridejo določenega dne na občino.

Medtem ko je Šantač obletaval pragove jazbinskih ognjišč in raznašal navodila za vse, razen za Staneta, je Nicnar zdirjal k predsedniku

organizacije, Pipanu.

„Na občino nas kličejo! Zdaj se bo začelo...“

Pipan ga je poslušal, a videlo se mu je, da ga stvar ne zanima kaj prida.

„Sodrug, že davno sem ti rekel, da je to sila zamotana stvar!“ je na posled zinil, da je sploh kaj rekel.

„Branili se bomo, od naših pravic ne bomo odstopili! Toda vi nam morate pomagati! — Kmetje iz drugih krajev nam hočejo na pomoč — pred kratkim je bil Repežev Rok pri nas...“

„Tisti, ki je razsajal pri narodni straži? ...“

„Tisti, ki je bil pri narodni straži, dokler ni prišel Malgaj...“

Ker mu Pipan ni nič odgovoril, je Nicnar nadaljeval:

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschleßbach 17.